WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 11 stycznia 2007 r. *

W sprawie C-279/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez College van Beroep voor het bedrijfsleven (Niderlandy) postanowieniem z dnia 30 czerwca 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 lipca 2005 r., w postępowaniu:

Vonk Dairy Products BV

przeciwko

Productschap Zuivel,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, K. Lenaerts, J.N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič (sprawozdawca) i E. Levits, sędziowie,

* Język postępowania: niderlandzki.

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 marca 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Vonk Dairy Products BV przez J.H. Peeka, advocaat,

— w imieniu Królestwa Niderlandów przez H.G. Sevenster i M. de Mol, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Republiki Greckiej przez I. Chalkiasa i S. Papaioannou, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez C. Cattabrigę i M. van Heezik, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 czerwca 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 16–18 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 351, str. 1) oraz art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 312, str. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Vonk Dairy Products BV a Productschap Zuivel (zrzeszeniem branżowym przemysłu mleczarskiego) w przedmiocie cofnięcia i zwrotu refundacji wywozowej zróżnicowanej, powiększonej o 15%, otrzymanej przez skarżącą przed sądem krajowym.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

Rozporządzenie nr 3665/87

3 Artykuł 1 rozporządzenia nr 3665/87 stanowi:

„Bez uszczerbku dla odstępstw przewidzianych w odniesieniu do niektórych produktów w szczególnych przepisach prawa wspólnotowego, niniejsze

rozporządzenie ustanawia wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych, zwanych dalej »refundacjami«, przewidzianych w:

[…]

— art. 17 rozporządzenia (EWG) nr 804/68 (mleko i przetwory mleczne),

[…]" [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego rozporządzenia poniżej].

4 Artykuły 4–6 tego rozporządzenia przewidują:

„Artykuł 4

1. Bez uszczerbku dla przepisów art. 5 i 16 wypłata refundacji jest uzależniona od przedstawienia dowodu, że produkty, które obejmuje przyjęte zgłoszenie wywozowe, opuściły obszar celny Wspólnoty w niezmienionym stanie w ciągu sześćdziesięciu dni od przyjęcia zgłoszenia.

[…]

Artykuł 5

1. Wypłata refundacji zróżnicowanej lub niezróżnicowanej jest uzależniona, obok wymogu, by produkt opuścił obszar celny Wspólnoty, od warunku, by produkt został przywieziony w ciągu dwunastu miesięcy od daty przyjęcia zgłoszenia wywozowego do kraju trzeciego lub, gdy ma to zastosowanie, do określonego kraju trzeciego […]:

a) gdy istnieją poważne wątpliwości dotyczące faktycznego miejsca przeznaczenia produktu;

[…]

Przepisy art. 17 ust. 3 i art. 18 są stosowane w przypadkach wskazanych w pierwszym akapicie.

Ponadto właściwe władze państw członkowskich mogą wymagać okazania dodatkowych dowodów potwierdzających, że produkt w stanie niezmienionym został faktycznie wprowadzony do obrotu w kraju trzecim przywozu.

[…]

Jeżeli istnieją poważne wątpliwości dotyczące faktycznego miejsca przeznaczenia produktów, Komisja może zażądać od państw członkowskich zastosowania przepisów ust. 1.

[…]

Artykuł 6

Jeżeli przed opuszczeniem obszaru celnego Wspólnoty produkt, który jest objęty przyjętym zgłoszeniem celnym, przekracza terytorium Wspólnoty inne niż terytorium państwa członkowskiego, gdzie zgłoszenie zostało przyjęte, dowód, że produkt ten opuścił obszar celny Wspólnoty, przedstawia się poprzez okazanie należycie potwierdzonego oryginału egzemplarza kontrolnego T 5, o którym mowa w art. 1 rozporządzenia (EWG) nr 2823/87.

[…]".

5 Artykuły 16 i 17 rozporządzenia nr 3665/87 stanowią:

„*Artykuł 16*

1. W przypadku gdy stawka refundacji jest zróżnicowana w zależności od miejsca przeznaczenia, wypłata refundacji jest uzależniona od warunków dodatkowych określonych w art. 17 i 18.

[…]

Artykuł 17

1. Produkty należy przewieźć w niezmienionym stanie do kraju trzeciego lub jednego z krajów trzecich, do których stosuje się refundacje, w terminie 12 miesięcy od przyjęcia zgłoszenia wywozowego;

[…]

3. Produkt uważa się za przywieziony, jeżeli dokonano formalności celnych celem dopuszczenia do obrotu w kraju trzecim" [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego rozporządzenia poniżej].

6 Artykuł 18 przywoływanego rozporządzenia zawiera wyczerpujący wykaz dokumentów, które eksporter powinien przedstawić w celu wykazania, że dokonano wszystkich formalności celnych celem dopuszczenia produktu do obrotu. Do dowodów wymaganych na mocy tego przepisu należy fotokopia dokumentu przewozowego.

7 Artykuł 18 był zmieniany wielokrotnie w okresie właściwym dla okoliczności faktycznych sprawy przed sądem krajowym, lecz nie miało to wpływu na jej wynik.

8 Artykuł 23 rozporządzenia nr 3665/87 stanowi:

„1. Jeżeli kwota wypłacona w formie zaliczki jest wyższa od kwoty faktycznie należnej w przypadku danej operacji wywozowej lub równoważnej operacji wywozowej, eksporter zwraca różnicę między tymi dwiema kwotami, powiększoną o 15%.

[…]”.

Rozporządzenie nr 2988/95

9 Artykuł 1 rozporządzenia nr 2988/95 stanowi:

„1. W celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich niniejszym przyjmuje się ogólne zasady dotyczące jednolitych kontroli oraz środków administracyjnych i kar dotyczących nieprawidłowości w odniesieniu do prawa wspólnotowego.

2. Nieprawidłowość oznacza jakiekolwiek naruszenie przepisów prawa wspólnotowego wynikające z działania lub zaniedbania ze strony podmiotu gospodarczego, które spowodowało lub mogło spowodować szkodę w ogólnym budżecie Wspólnot lub w budżetach, które są zarządzane przez Wspólnoty, albo poprzez zmniejszenie lub utratę przychodów, które pochodzą ze środków własnych pobieranych bezpośrednio w imieniu Wspólnot, albo też w związku z nieuzasadnionym wydatkiem”.

10 Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2988/95:

„Okres przedawnienia wynosi cztery lata od czasu dopuszczenia się nieprawidłowości określonej w art. 1 ust. 1. Zasady sektorowe mogą jednak wprowadzić okres krótszy, który nie może wynosić mniej niż trzy lata.

W przypadku nieprawidłowości ciągłych lub powtarzających się okres przedawnienia biegnie od dnia, w którym nieprawidłowość ustała. W przypadku programów wieloletnich okres przedawnienia w każdym przypadku biegnie do momentu ostatecznego zakończenia programu.

[…]".

Uregulowania krajowe

11 Artykuł 9 ustawy zawierającej regulacje w dziedzinie przywozu i wywozu towarów (Wet houdende een regeling op het gebied van de invoer en de uitvoer van goederen) z dnia 5 lipca 1962 r. (Stb. 1962, nr 295), zmienionej ustawą z dnia 4 czerwca 1992 r. (Stb. 1992, nr 422), stanowi:

„1. Właściwy minister może cofnąć zezwolenie, refundację, subwencję lub zwolnienie, jeżeli dane przedłożone w celu ich uzyskania okażą się na tyle nieprawidłowe lub niekompletne, że wniosek zostałby rozstrzygnięty w inny sposób, gdyby właściwe okoliczności były dokładnie znane w trakcie jego rozpatrywania.

2. Subwencja lub refundacja przyznana w ramach wykonania rozporządzenia przyjętego przez jedną z instytucji Wspólnot Europejskich może również zostać cofnięta, jeżeli z właściwego przepisu wydanego przez tę instytucję wynika, że jej beneficjent nie miał do niej prawa".

12 Zgodnie z art. 1, 85 i 118, jak również załącznikiem I do rozporządzenia w sprawie przywozu i wywozu produktów rolnych (Regeling in- en uitvoer landbouwgoederen) z dnia 9 marca 1981 r. (Stcrt. 1981, nr 50) oraz na podstawie przepisów przyjętych zgodnie z art. 11 ustawy przywołanej w poprzednim punkcie wyroku Productschap Zuivel jest właściwy dla przyznawania i cofania refundacji do sera.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

13 W latach 1988–1994 skarżąca przed sądem krajowym dokonywała co roku wywozu do Stanów Zjednoczonych Ameryki 300 partii sera włoskiego „pecorino", to jest ogółem 2 100 partii.

14 Z tytułu tych wywozów otrzymała ona od pozwanego przed sądem krajowym refundacje zróżnicowane przyznane na podstawie rozporządzenia nr 3665/87, które stały się ostateczne po zwolnieniu ustanowionych zabezpieczeń, kiedy pozwany otrzymał dokumenty potwierdzające, że wspomniane partie zostały wprowadzone do wolnego obrotu w Stanach Zjednoczonych.

15 Kwota tych refundacji za ser była wyższa w przypadku wywozu do Stanów Zjednoczonych niż wywozu do Kanady.

16 Z akt przedłożonych Trybunałowi wynika, że pierwsze dochodzenie dotyczące wywozów sera, będących przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, przeprowadziła Algemene Inspectiedienst (powszechna służba kontroli, zwana dalej „AID") Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (ministerstwa rolnictwa, ochrony środowiska i rybołówstwa).

17 Ponieważ dochodzenie to wykazało nieprawidłowości po stronie skarżącej przed sądem krajowym, AID wezwała US Customs (władze celne Stanów Zjednoczonych) w Nowym Jorku do wszczęcia dochodzenia administracyjnego w przedmiocie wspomnianych wywozów w okresie od 1988 do 1994 r.

18 To drugie dochodzenie ujawniło, że w okresie tym 75 partii sera (tj. około 1,47 mln kg) zostało niemal bezpośrednio reeksportowanych do Kanady przez Orlando Food Corporation, pośrednika skarżącej działającego w Stanach Zjednoczonych, w większości przypadków do National Cheese & Food Company, przedsiębiorstwa z siedzibą w Ontario. Dochodzenie to wykazało również, że rola skarżącej przed sądem krajowym nie ograniczała się do wywozu rzeczonych partii sera do Stanów Zjednoczonych, gdyż miała ona wiedzę na temat dalszego przewozu sera do Kanady i uczestniczyła także w sprzedaży tych partii w tym kraju. Ponadto miała miejsce korespondencja w tej sprawie między skarżącą a przedsiębiorstwem National Cheese & Food Company.

19 Po tym drugim dochodzeniu Officier van Justitie (prokurator) w Roermond (Niderlandy) wszczął postępowanie sądowe przeciwko skarżącej przed sądem krajowym i jej kierownictwu z tytułu fałszowania dokumentów, przy czym przyjęto, że we wnioskach o refundacje zróżnicowane podano nieprawdziwe informacje, ponieważ wymieniały one Stany Zjednoczone jako kraj przeznaczenia dla wprowadzenia do obrotu, podczas gdy niektóre z partii sera zostały wysłane do Kanady, gdzie zostały wprowadzone na rynek. AID zawarła wyniki pierwszego dochodzenia w protokole z dnia 5 marca 1997 r.

20 Pismem z dnia 18 września 1997 r. pozwany poinformował skarżącą, że otrzymał wspomniany w poprzednim punkcie wyroku protokół, którego kopia była załączona do tego pisma.

21 Decyzją z dnia 18 kwietnia 2001 r. pozwany przed sądem krajowym uchylił swoje decyzje przyznające refundacje wywozowe w odniesieniu do 75 spornych partii i nakazał zwrot kwoty 2 795 841,72 NLG odpowiadającej różnicy pomiędzy refundacjami zróżnicowanymi, które znajdowały zastosowanie z jednej strony dla Stanów Zjednoczonych, a z drugiej strony dla Kanady, powiększonej o 15%.

22 Po oddaleniu przez pozwanego przed sądem krajowym odwołania skarżącej od tej decyzji jako bezzasadnego, skarżąca wniosła skargę do sądu odsyłającego. W uzasadnieniu tej skargi skarżąca podnosi, że spełniła wszystkie warunki określone w art. 4, art. 17 ust. 3 i art. 18 rozporządzenia nr 3665/87 w celu otrzymania refundacji zróżnicowanych do rzeczonych partii sera i że późniejszy ponowny wywóz niektórych z tych partii do Kanady nie ma żadnego wpływu na przyznanie tych refundacji. Powołuje się ona przy tym na wyrok z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie C-110/99 Emsland-Stärke, Rec. str. I-11569, uważając, że pozwany nie udowodnił jej nieuczciwego zachowania w rozumieniu tego wyroku. Skarżąca uważa więc, że refundacje będące przedmiotem sporu przed sądem krajowym nie zostały wypłacone jej nienależnie i że stały się ostateczne po przedstawieniu przez nią dowodu przywozu oraz wprowadzenia do obrotu w Stanach Zjednoczonych.

23 Skarżąca przed sądem krajowym utrzymuje również, że zarzucana jej nieprawidłowość nie jest ani ciągła, ani powtarzająca się, ponieważ większość partii, które wywiozła do Stanów Zjednoczonych, nie została reeksportowana, wywodząc na tej podstawie, że bieg terminu przedawnienia nie został przerwany. Postępowanie sądowe dotyczy bowiem fałszowania dokumentów, a nie cofnięcia refundacji wywozowych lub nakazu zwrotu. Ponadto postępowanie to prowadzone było przez inne organy niż pozwany przed sądem krajowym, wobec czego nie można uznać go za zdarzenie przerywające bieg przedawnienia. Skarżąca dodaje, że ani protokół z dnia 5 marca 1997 r., ani pismo pozwanego przed sądem krajowym z dnia 18 września 1997 r. nie określiły działań, których miały dotyczyć podejrzenia.

24 W końcu skarżąca przed sądem krajowym uważa, że pozwany przed sądem krajowym nie mógł oprzeć swojej decyzji o zwiększeniu o 15% kwoty, która powinna zostać zwrócona, na rozporządzeniu nr 3665/87, ponieważ refundacja zróżnicowana wprowadzona została wyłącznie z powodów politycznych.

25 Pozwany przed sądem krajowym uważa skargę za bezzasadną. Utrzymuje on, że dla wypłaty refundacji zróżnicowanych zasadnicze znaczenie ma, czy produkty nimi objęte faktycznie trafią na swój rynek przeznaczenia. Na tej podstawie twierdzi on, że fakt, iż pewna ilość sera została reeksportowana do Kanady, pociąga za sobą zwrot refundacji zróżnicowanych będących przedmiotem sporu przed sądem krajowym. Opierając się na wyroku z dnia 31 marca 1993 r. w sprawie C-27/92 Möllmann-Fleisch, Rec. str. I-1701, twierdzi on, że dokumenty przywozowe stanowią jedynie dowód, który można odrzucić, jeżeli chodzi o przyznanie refundacji wywozowych w rozumieniu rozporządzenia nr 3665/87. Uważa on zatem, że refundacje te zostały wypłacone nienależnie.

26 W odniesieniu do przedawnienia pozwany przed sądem krajowym twierdzi, że decyzja z dnia 18 kwietnia 2001 r., którą nakazał zwrot, została wydana w terminie wymaganym na mocy rozporządzenia nr 2988/95. Termin ten nie rozpoczął bowiem biegu przed ostatnią operacją wywozu, która zgodnie ze zgłoszeniem wywozowym miała miejsce w dniu 28 września 1994 r. Bieg terminu przedawnienia został następnie przerwany w lipcu 1997 r. w wyniku przeszukań przeprowadzonych w tym czasie w ramach postępowania sądowego oraz w dniu 18 września 1997 r. wysłaniem do skarżącej przed sądem krajowym protokołu z dnia 5 marca 1997 r.

27 W tych okolicznościach College van Beroep voor het bedrijfsleven postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 16–18 rozporządzenia (EWG) nr 3665/87, w brzmieniu obowiązującym w odniesieniu do niniejszej sprawy, należy interpretować w ten sposób, że jeżeli

refundacje zróżnicowane zostały wypłacone ostatecznie po przyjęciu dokumentów wywozowych, jedynie w przypadku nieuczciwej praktyki eksportera ujawniony później ponowny wywóz towarów powoduje, że wypłata tych refundacji była nienależna?

2) W przypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze: jakie kryteria pozwalają określić, w jakich warunkach ponowny wywóz towarów powoduje, że refundacje zróżnicowane wypłacone ostatecznie były nienależne?

3) Jakie kryteria pozwalają ocenić, czy nieprawidłowość jest ciągła lub powtarzająca się w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia (WE, Euratom) nr 2988/95? W szczególności, czy nieprawidłowość jest ciągła lub powtarzająca się, jeżeli dotyczy ona stosunkowo niewielkiej części operacji przeprowadzonych w danym okresie, i operacje, przy których stwierdzono nieprawidłowość, dotyczyły za każdym razem różnych partii?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

28 Pytaniem pierwszym sąd krajowy zmierza zasadniczo do wyjaśnienia, czy w ramach procedury cofnięcia i zwrotu refundacji zróżnicowanych, wypłaconych ostatecznie na podstawie rozporządzenia nr 3665/87, do stwierdzenia nienależnego charakteru tych refundacji wymagane jest udowodnienie nieuczciwej praktyki eksportera.

29 Należy stwierdzić w pierwszej kolejności, że przyznanie refundacji zróżnicowanych podlega łącznie wszystkim warunkom przewidzianym w rozporządzeniu nr 3665/87, określonym z jednej strony w art. 4–6 i z drugiej strony w art. 16–18. Z akt przedłożonych Trybunałowi wynika, że skarżąca przed sądem krajowym spełniła pod względem formalnym wszystkie warunki przewidziane w tym rozporządzeniu, wobec czego sporne refundacje zostały jej wypłacone ostatecznie. W szczególności z postanowienia odsyłającego wynika, że pozwany przed sądem krajowym nie skorzystał z przewidzianej w art. 5 ust. 1 lit. a) akapit czwarty i art. 18 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87 możliwości, aby zażądać, zanim sporne refundacje staną się ostateczne, dodatkowych dowodów, które mogłyby wykazać, iż dane produkty zostały faktycznie wprowadzone do obrotu w stanie niezmienionym na rynku kraju trzeciego.

30 Należy zaznaczyć, że zgodnie z postanowieniem odsyłającym decyzja nakazująca zwrot rzeczonych refundacji nie opiera się na wadliwym charakterze dokumentów przywozowych przedłożonych przez skarżącą przed sądem krajowym, lecz na tym, że niektóre partie sera zostały reeksportowane do innego kraju trzeciego niemal bezpośrednio po ich wwozie do Stanów Zjednoczonych.

31 W tym względzie należy przypomnieć, że zakresu zastosowania rozporządzeń wspólnotowych nie można rozciągać na nieuczciwe praktyki przedsiębiorców (wyroki z dnia 11 października 1977 r. w sprawie 125/76 Cremer, Rec. str. 1593, pkt 21, i ww. w sprawie Emsland-Stärke, pkt 51).

32 Stwierdzenie nienależnego charakteru refundacji zróżnicowanych, przyznanych ostatecznie w rozumieniu rozporządzenia nr 3665/87, wymaga zatem, jeżeli partia danych produktów została reeksportowana niemal bezpośrednio do innego kraju trzeciego, udowodnienia nieuczciwej praktyki eksportera.

33 Dowód taki wymaga z jednej strony zaistnienia ogółu obiektywnych okoliczności, z których wynika, że pomimo formalnego zachowania warunków przewidzianych w regulacji wspólnotowej cel tej regulacji nie został osiągnięty, a z drugiej strony

wystąpienia subiektywnego elementu woli uzyskania korzyści wynikającej z regulacji wspólnotowej poprzez sztuczne stworzenie warunków wymaganych dla jej uzyskania (wyrok z dnia 21 lipca 2005 r. w sprawie C-515/03 Eichsfelder Schlachtbetrieb, Rec. str. I-7355, pkt 39 i przywołane orzecznictwo). Istnienie tego subiektywnego elementu może zostać wykazane między innymi poprzez dowód zmowy pomiędzy eksporterem otrzymującym refundacje a importerem produktu do kraju trzeciego innego niż kraj przywozu.

34 Do sądu krajowego należy ustalenie zgodnie z regułami dowodowymi przewidzianymi w przepisach krajowych, o ile nie naruszy to skuteczności prawa wspólnotowego, czy w zawisłym przed nim postępowaniu spełnione zostały przesłanki stwierdzenia nieuczciwej praktyki (ww. wyroki w sprawach: Emsland-Stärke, pkt 54 i przywołane orzecznictwo, jak również Eichsfelder Schlachtbetrieb, pkt 40).

35 Rząd niderlandzki utrzymuje w tym względzie, że dowód nieuczciwej praktyki eksportera w rozumieniu ww. wyroku w sprawie Emsland-Stärke należy przeprowadzić tylko w tych przypadkach, w których spełnione są wszystkie formalne warunki przyznania refundacji, co nie miało miejsca w postępowaniu przed sądem krajowym, ponieważ partie sera reeksportowane do Kanady nie zostały wprowadzone do obrotu na rynku Stanów Zjednoczonych, wobec czego nie został spełniony warunek wprowadzenia do obrotu w kraju trzecim w rozumieniu art. 17 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87.

36 Argumentu tego nie można przyjąć. Z jednej strony bowiem z pkt 29 niniejszego wyroku wynika, że skarżąca przed sądem krajowym pod względem formalnym spełniła wszystkie warunki przyznania refundacji zróżnicowanych, będących przedmiotem sporu przed sądem krajowym, przewidziane w przywołanym rozporządzeniu,

włącznie z warunkami określonymi w art. 17 ust. 3 tego rozporządzenia, wobec czego refundacje te zostały jej wypłacone ostatecznie, przy czym właściwe służby zainteresowanego państwa członkowskiego nie uznały za wskazane, aby na podstawie art. 5 ust. 1 lit. a) akapit czwarty tego rozporządzenia zażądać dodatkowych dowodów faktycznego wprowadzenia produktu w niezmienionym stanie na rynek importującego kraju trzeciego. Z drugiej strony, jak zaznaczono w pkt 32 niniejszego wyroku, zainteresowane państwo członkowskie nie jest uprawnione do żądania zwrotu refundacji wypłaconych ostatecznie, chyba że udowodniona zostanie nieuczciwa praktyka eksportera.

37 Będąc tego samego zdania co rząd niderlandzki, rząd grecki podkreśla, że okoliczność, iż warunek wprowadzenia do obrotu na rynku importującego kraju trzeciego nie jest spełniony w postępowaniu przed sądem krajowym, powoduje, że na podstawie przepisów rozporządzenia nr 2988/95 można żądać zwrotu refundacji zróżnicowanych wypłaconych nienależnie, przy czym nie jest wymagany dowód nieuczciwej praktyki eksportera. Argumentu tego nie można przyjąć, gdyż jak stwierdzono w pkt 32 niniejszego wyroku, zwrot refundacji zróżnicowanych wypłaconych nienależnie w odniesieniu do operacji, których dotyczy postępowanie przed sądem krajowym, a które miały miejsce w okresie od 1988 do 1994 r., wymaga dowodu nieuczciwej praktyki eksportera. W konsekwencji nie można w tym kontekście uwzględnić pojęcia nieprawidłowości w rozumieniu art. 1 rozporządzenia nr 2988/95.

38 Wobec powyższego na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że w ramach procedury cofnięcia i zwrotu refundacji zróżnicowanych wypłaconych ostatecznie na podstawie rozporządzenia nr 3665/87 stwierdzenie nienależnego charakteru tych refundacji musi być poparte dowodem nieuczciwej praktyki eksportera przeprowadzonym zgodnie z regułami prawa krajowego.

W przedmiocie drugiego pytania

39 W związku z twierdzącą odpowiedzią na pytanie pierwsze nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie drugie.

W przedmiocie trzeciego pytania

40 W trzecim pytaniu sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia kryteriów, które pozwolą ocenić, czy nieprawidłowość należy uznać za ciągłą lub powtarzającą się w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95. Sąd ten stawia przede wszystkim pytanie odnośnie do sytuacji, w której nieprawidłowość dotyczy stosunkowo niewielkiej części wszystkich operacji przeprowadzonych w danym okresie i za każdym razem różnych partii.

41 Jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 82 opinii, nieprawidłowość ma charakter ciągły lub powtarzający się w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95, jeżeli popełniana jest przez przedsiębiorcę wspólnotowego, który czerpie korzyści ekonomiczne z ogółu podobnych operacji, które naruszają ten sam przepis prawa wspólnotowego.

42 Nie ma znaczenia w tym względzie, czy — jak w niniejszym przypadku — nieprawidłowość dotyczy stosunkowo niewielkiej części wszystkich operacji przeprowadzonych w danym okresie i czy operacje, w odniesieniu do których stwierdzono nieprawidłowość, dotyczą za każdym razem różnych partii. Okoliczności te nie mogą bowiem być rozstrzygające dla stwierdzenia nieprawidłowości ciągłej lub powtarzającej się, żeby nie zachęcać przedsiębiorców do unikania stosowania art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95 poprzez sztuczne dzielenie swoich operacji.

43 Do sądu krajowego należy ustalenie zgodnie z regułami dowodowymi przewidzianymi w przepisach krajowych, o ile nie naruszy to skuteczności prawa wspólnotowego, czy spełnione są kryteria stwierdzenia nieprawidłowości ciągłej lub powtarzającej się w zawisłej przed nim sprawie.

44 Wobec powyższego na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 2988/95 nieprawidłowość ciągła lub powtarzająca się ma miejsce wtedy, gdy popełniana jest przez przedsiębiorcę wspólnotowego, który czerpie korzyści ekonomiczne z ogółu podobnych operacji, które naruszają ten sam przepis prawa wspólnotowego. Nie ma przy tym znaczenia, czy nieprawidłowość dotyczy stosunkowo niewielkiej części wszystkich operacji przeprowadzonych w danym okresie i czy operacje, w odniesieniu do których stwierdzono nieprawidłowość, dotyczą za każdym razem różnych partii.

W przedmiocie kosztów

45 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **W ramach procedury cofnięcia i zwrotu refundacji wywozowych zróżnicowanych wypłaconych ostatecznie na podstawie rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych stwierdzenie nienależnego charakteru tych refundacji musi być poparte dowodem nieuczciwej praktyki eksportera przeprowadzonym zgodnie z regułami prawa krajowego.**

2) **W rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich nieprawidłowość ciągła lub powtarzająca się ma miejsce wtedy, gdy popełniana jest przez przedsiębiorcę wspólnotowego, który czerpie korzyści ekonomiczne z ogółu podobnych operacji, które naruszają ten sam przepis prawa wspólnotowego. Nie ma przy tym znaczenia, czy nieprawidłowość dotyczy stosunkowo niewielkiej części wszystkich operacji przeprowadzonych w danym okresie i czy operacje, w odniesieniu do których stwierdzono nieprawidłowość, dotyczą za każdym razem różnych partii.**

Podpisy